

ETIK

OCH KONSTEN ATT VARA
EN MEDMÄNNISKA

Du håller i Din hand ett dokument som syftar till att lyfta fram etiken i det dagliga livet. Sjukhusledningen hoppas denna skrift ger Dig inspiration och vägledning i Ditt fortsatta arbete på Karolinska Universitetssjukhuset.

ETIK

OCH KONSTEN ATT VARA
EN MEDMÄNNISKA

Karolinska Universitetssjukhuset eftersträvar ett förhållningssätt där respekt för patienter, närstående, medarbetare och studenter står i fokus, där professionalism och empati är centrala begrepp, och där vi tar ansvar för patientens välbefinnande, vår egen utveckling och medarbetarens upplevelse av delaktighet och trygghet.

ETT ETIKDOKUMENT

*Livet är så vist inrättat att
ingen på allvar kan
försöka hjälpa en annan
utan att hjälpa sig själv*

Ralph Waldo Emerson

Etik handlar om människans normer och värderingar. Etiken är oundgänglig då vi alla utgår ifrån normer och värderingar i våra handlingar.

Med denna definition av vad etik är understryks att etik inte bara handlar om beslut på liv och död. När vi möter en patient, en närstående, en medarbetare eller en student så ställs vi hela tiden inför etiska frågor.

Etik är en grundförutsättning för vår förmåga att göra gott och för ett humanistiskt samhälle.

Vardagsetiska frågor:

*Hur ska jag relatera
till denna människa?*

*Hur möter jag på bästa
sätt hennes behov?*

*Hur ser mitt ansvar ut
för min medmänniska?*

*Vad får mina handlingar för
konsekvenser för min nästa?*

VI GÖR STÄNDIGT ETISKA
ÖVERVÄGANDEN

I vårt arbete möter vi hela tiden andra människor. De frågor vi ställs inför berör vård, forskning, undervisning och information. Hur ska vi i detta myller av åtaganden finna ett arbetssätt som gör det möjligt för oss att ständigt bära med oss etiken? Det handlar om att följa regler, normer, värderingar och lagar. Men det handlar minst lika mycket om att utveckla ett personligt förhållningssätt.

*Vi är bara människor.
Ibland hamnar vi i svåra
livssituationer,
kriser och dilemman.
Ibland räcker vi inte till.*

ETISKA VERKTYG

Människan har goda förutsättningar att hantera etiska problem. Vi har:

- Förnuftet, som hjälper oss att göra analyser och bedöma hur vi kan göra så mycket gott som möjligt och undvika att göra ont.
- Empatin, möjligheten att sätta oss in i en annan människas värld.
- Etiska principer och normer, som ger oss vägledning.
- Våra medmänniskor, som vi kan använda oss av för råd och som bollplank.

Om vi utvecklar förmågan att använda våra etiska verktyg kan vi hantera de etiska problem som vi ständigt möter.

SEX VIKTIGA ORD OM ETIK

*En mindre operation är en
som någon annan genomgått*

Russell Pettis Askue

RESPEKT

ATT SE SIN MEDMÄNNISKA

Det kan vara en patient, en medarbetare, en student, en närstående eller en representant för allmänheten. Vi kan välja att se personen som ett objekt eller ett subjekt. På vårt sjukhus ska vi sträva efter att se och lyssna till vår medmänniska. Vår grundsyn är den självklara för ett humanistiskt samhälle – att alla, oberoende av könsidentitet, sexuell läggning, etnicitet, ålder, sjukdom, funktionsnedsättning, social ställning, religiös trosuppfattning etc. har samma mänskovärde. Respekt för personens rätt att bestämma själv är central.

*Adjö, sade räven.
Nu ska du få höra min hemlighet.
Den är mycket enkel:
det är bara med hjärtat
som man kan se ordentligt.
Det viktigaste är osynligt för ögonen.*

Ur Lille prinsen av
Antoine de Saint Exupéry

HELHETSSYN

ATT SE HELA MÄNNISKAN

Vi ska eftersträva bästa möjliga livskvalitet för våra patienter. Detta gäller såväl kroppsliga och psykologiska som sociala och existentiella/andliga behov. Därmed betonas en helhetssyn på patienten. Många gånger kan vi bemöta människor som vi själva skulle vilja bli bemötta, men det är inte alltid det räcker. Vi är alla olika. Därför säger vår gyllene regel: Du ska sträva efter att bemöta andra som de vill bli bemötta.

På samma sätt eftersträvar vi ett förhållningssätt där medarbetarens väl står i fokus. Vi tar ett ansvar för att ta hänsyn till medarbetarens varierande behov och vi motarbetar aktivt alla former av övergrepp, bristande hänsyn och respektlöshet. Vi är varandras arbetsmiljö, därför är det viktigt att vi visar omtänksamhet, respekt och medmänsklighet mot varandra.

*Det är ingen konst att vara modig
om man inte är rädd*

Tove Jansson

ANSVAR

FÖR VARANDRA

En god vård bygger på allas insats för helheten. Vi har många kunniga medarbetare som bidrar till den goda vården. Vi har alla ett ansvar – för att göra vårt bästa, för vår egen utveckling och för att våga säga ifrån när vi möter det som är orätt. Att påtala missförhållanden är en självklarhet.

Arbete är kärlek som har gjorts synlig

Kahlil Gibran

TRYGGHET

ATT SKAPA TILLIT

Ingen kan allt. Ensamma förmår vi inte. Vi måste kunna känna tillit och trygghet hos våra medmänniskor. Patienterna och närstående ska kunna lita på oss, att vi ger dem den bästa vården, att vi bemöter dem väl, att vi tar hänsyn till deras integritet och självbestämmande. Vårt sjukhus ska präglas av en atmosfär där medarbetarna lever i en känsla av delaktighet. Möjligheten att påverka och ifrågasätta bidrar starkt till känslan av tillit och av att tillhöra något större.

*Du lever av det du får, medan du
skapar ett liv av det du ger*

Winston Churchill

FÖREDÖME

DET GODA EXEMPLET

Det räcker inte med att tala om för andra människor vilka etiska principer, regler och normer som gäller vid vårt sjukhus.

Vi måste också ta vårt ansvar och vara varandras föredömen. Vi måste sträva efter att leva som vi lär. Det etiska tänkandet ska genomsyra organisationen på alla nivåer.

*Säll är den som har till rättesnöre,
att man bör tänka efter före*

Tage Danielsson

UTVECKLING

ATT LÄRA NYTT OCH FÖRBÄTTRA

Vi har ett gemensamt ansvar att utveckla och förbättra sjukvården. Det är vår uppgift att bedriva ett ständigt utvecklingsarbete och en forskning som syftar till att förbättra människans möjligheter till ett gott liv. Medarbetarna ska ha möjlighet att lära nytt, att utveckla sin kompetens och att växa som människor. Vårt sjukhus ska drivas i en atmosfär av ständigt lärande där kreativitet, initiativkraft och självständigt tänkande uppmuntras. Vi måste vara medvetna om vårt informationsansvar gentemot allmänheten och vårt ansvar för att ge studenter en utbildning av högsta klass. Alla ska kontinuerligt ges möjlighet att utveckla sitt etiska tänkande.

*Att leva har sin tid,
Att bota har sin,
Att dö sin.
Så enkelt är det,
Och så svårt.*

Pia Dellson

PATIENTEN ÄR ENDA
ANLEDNINGEN TILL ATT VI HAR
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

Utan patienter skulle vi inte ha någon hälso- och sjukvård. Vi skulle inte heller ha någon medicinsk forskning eller utbildning. Därmed konstaterar vi det självklara – att patienten ska stå i fokus för vår verksamhet. Men detta räcker inte. Vi menar att på ett välfungerande universitetssjukhus ska även forskningen, undervisningen och medarbetaren stå i fokus. För utan engagerade medarbetare, goda lärare och forskning i frontlinjen kommer vi aldrig att kunna ge våra patienter den bästa vård som kan erbjudas. Strävan efter ansvar, helhetssyn och medmänsklighet omfattar därmed inte bara individen utan hela vår arbetsplats.

*Det händer men sällan att
en av oss verkligen ser den andre:
ett ögonblick visar sig en människa
som på ett fotografi men klarare
och i bakgrunden någonting som
är större än hans skugga.*

Tomas Tranströmer

Marie Chenik
Stefan Einhorn
Eva Hellström Lindberg
Catharina Kumlien
Bo Ringertz
Annika Tibell

2005

Reviderad av
Niklas Juth
Nina Nelson Follin
Sara Törnquist
Åsa Hällström

Medlemmar i etikrådet
2018

Anteckningar

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

